

Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України
відділ історії зарубіжної філософії
сектор історії східної філософії

26 січня 2021, 18:00

приєднатися до конференції Zoom можна за адресою:

<https://zoom.us/j/99819782849?pwd=TWVqVkNsdjk4ZnlENmJ4bkdXTmsvQT09>

Ідентифікатор зустрічі у Zoom (Meeting ID): 998 1978 2849

СЕМІНАР ДОСЛІДНИКІВ СХІДНИХ ФІЛОСОФІЙ

Засідання СХХVIII

Тема доповіді:

**«Ставлення до природи в індуїзмі та
екологічний стан сучасної Індії»**

Доповідач:

Юлія Філь – кандидатка історичних наук, молодша наукова співробітниця Відділу Азійсько-Тихоокеанського регіону Інституту сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України.

До кола наукових інтересів входять колоніальна історія Індії, проблеми сучасної релігійності індусів та індійського націоналізму

Співдоповідач-диспутант (respondent):

Дмитро Базик, к. ф. н., с. н. с.,
Відділення релігієзнавства Інституту філософії
імені Г.С. Сковороди НАН України

ЗАПРОШУЄМО УСІХ ЗАЦІКАВЛЕНИХ!

Див.:

www.tdsf.kiev.ua/

http://community.livejournal.com/ukr_asia_philos

<http://www.facebook.com/OrientalPhilosophiesSeminarKyivUkraine>

ТЕЗИ

Доповідь покликана означити основні положення екології індуїзму та з'ясувати, чи корелюють вони з практиками поводження з природою у сучасній Індії, і якщо корелюють, то як саме. Канадійський індолог Гарольд Ковард¹ запропонував називати сукупність уявлень про природу у тій чи іншій релігії «екотеологією», а індуїстську екологію небезпідставно назвав ідеалістичною, такою, яка характеризується вкрай піднесеним та бережливим ставленням до природи. В індуїзмі немає дихотомії «людина/природа», людське та нелюдське перебуває в постійній континуальності, перетікає одне в інше. Людина не є істотою, яка володіє ексклюзивним правом на почуття, відчуття та емоції. Тому для індуїстського світогляду характерне вкрай емпатичне ставлення до природи, яке впливає з його голізму, коли мікрокосм дорівнює макрокосму і все, що є у світі, є частиною одного цілого, частиною тіла Бога. Заподіюючи шкоду будь-якій частині цього тіла, індуїст автоматично робить шкоду собі. Саме тому вегетаріанство в Індії – це не простий забобон, а акт, який прирівнюється до канібалізму. Через це принцип *ахінси*, незаподіяння шкоди живим істотам, є фундаментальним в індуїзмі. Живі істоти перебувають в тотальній єдності та континуальності, а теорія карми якнайкраще їх утілює. Перетікання одного життя в інше реалізується через реінкарнацію. Оскільки Бог у всьому, усе в природі має потенціал стати символом Божественного, тому Божественне може проявити свою силу через дерева, річки, священних тварин тощо. Тому індуїсти сакралізують природні об'єкти і тварин, вважаючи їх або формою божества, або ж їхнім домом. Сакралізують навіть руйнівні аспекти природи, такі як зсуви, землетруси, повені, селі, шторми. У зв'язку з цим, як серед громадськості, так і в гуманітарній науці, сформувався хибна думка про те, що екологія обов'язково має корелювати з практиками поводження з природою, а тому стан індійської екології мав би бути кращим за наявний, який подекуди демонструє невтішні показники. Таке переконання ґрунтується на декількох міфах, які будуть окреслені та деконструйовані під час доповіді.

Доповідачка ставить питання, чому на тлі індуїстського голізму та обожествлення природи в сакральних текстах, у сучасній Індії можна спостерігати засміченість як природних об'єктів (берегів річок, гаїв), так і публічного простору, як секулярного, так і сакрального. Очевидно, що екологія не відповідальна за такий стан речей, й виникає природне питання про інші причини невтішних екологічних показників в країні, зокрема культурних та соціальних причин, на які звертають увагу як самі індійці, так і вчені по всьому світу. Особливий внесок у розкриття цієї теми зробили американські дослідники Д. Кофі та Д. Спірс, написавши за результатами тривалих соціологічних та економічних досліджень в Індії монографію «Куди йде Індія? Занедбані туалети, затримка в розвитку та ціна касты»². Доповідачка озвучить наявні в науковій та художній літературі думки з

¹ Coward H. (2003), *Hindu Views of the Nature and the Environment. Nature Across Culture. Views of Nature and the Environment in Non-Western Cultures. Science Across Cultures: the History of Non-Western Science*, Vol. 4, Ed. Helaine Selin, Springer-Science+Business Media, B. V.

² Coffey D., Spears D. (2017), *Where India Goes. Abandoned Toilets, Stunted Development and the Cost of Caste*, Harper Collins Publishers, India, 288 p.

приводу культурних, релігійних та соціальних причин забрудненості природних об'єктів та публічного простору в сучасній Індії, а також запропонує власну інтерпретацію того, чому все ж релігія також відповідальна за засміченість довкілля.